

Fimmtudaginn 17. desember 1992.

Nr. 345/1990. **Þrotabú Péturs Ingólfssonar**

(Kjartan Ragnars hrl.)

gegn

**Péttri Ingólfssyni**

(Jón Bjarnason hrl.).

Gjaldþrot. Kvaðaarfur. Riftun.

### **Dómur Hæstaréttar.**

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Gunnar M. Guðmundsson, Hjörtur Torfason, Hrafn Bragason og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 24. september 1990. Hann krefst þess, að dæmt verði, að lögarfur stefnda, Péturs Ingólfssonar, úr dánarbúi föður hans, Ingólfs Guðmundssonar, renni til áfrýjanda. Þá er krafist málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst aðallega staðfestingar héraðsdóms. Til vara krefst hann þess, að hrundið verði kröfu áfrýjanda, að því er tekur til þess arfshluta, sem Ingólfi Guðmundssyni var heimilt að ráðstafa með erfðaskrá. Þá krefst stefndi málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Um málavexti er vísað til hins áfrýjaða úrskurðar.

Í 52. gr. erfðalaga nr. 8/1962 segir:

„Binda má arf, sem ekki er skylduafur, kvöðum með erfðaskrá. Ákvæði 2. og 3. málgr. 50. gr. og 51. gr. eiga við um slíkan arf, nema erfðaskrá geti annars.“

Þau ákvæði í 50. og 51. gr., sem til er vísað, varða ekki úrslit þessa máls, en þó er rétt að taka upp 3. mgr. 51. gr., sem er þannig:

„Skuldheimtumenn erfingja geta ekki leitað fullnustu í kvaðaarfi, meðan erfingi er á lífi, nema vegna skaðabóta, sem hann hefur verið dæmdur til að gjalda út af refsiverðum verknaði hans eða öðrum verknaði frömdum af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi“.

Í 2. mgr. 27. gr. gjaldþrotalaga nr. 6/1978 segir, að þrotabú geti ekki vefengt ákvæði erfðaskrár um brottfall, skerðingu eða kvaðir á arfi þrotamanns. Þetta ákvæði verður að skýra svo, að það eigi einungis við, ef ákvæðin, sem um er að tefla, eru lögleg.

Samkvæmt 52. gr. erfðalaga mátti Ingólfur Guðmundsson binda þriðjung eigna sinna kvöðum með þeim hætti, sem hann gerði hinn 12. mars 1985. Af því leiðir, að 2/3 hlutar þess fjórðungs eigna dánarbús hans, sem koma skulu í hlut Péturs Ingólfssonar (stefnda), renna til þrotabús hans (áfrýjanda), en þriðjungur til Péturs sjálfs.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

#### D ó m s o r ð:

Tveir þriðju hlutar þess, sem kemur í hlut stefnda, Péturs Ingólfssonar, úr dánarbúi föður hans, Ingólfs Guðmundssonar, skulu greiddir þrotabúi Péturs, áfrýjanda máls þessa.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

#### Úrskurður skiptaréttar Kjósarsýslu 28. júlí 1990.

##### I.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi 29. júní 1990, hefur þrotabú Péturs Ingólfssonar, sem er til meðferðar í skiptarétti Reykjavíkur, höfðað fyrir dóminum með kröfugerð fyrir dómi og framlagningu skjala í dóm 12. janúar 1990 gegn þrotamanni, Péturi Ingólfssyni, kt. 061036-4829, til heimilis að Hraunbæ 96, Reykjavík, persónulega.

Í máli þessu gerir sóknaraðili, þrotabú Péturs Ingólfssonar, þær réttarkröfur, að því verði slegið föstu með úrskurði, að lögarfur Péturs Ingólfssonar úr dánarbúi Ingólfs Guðmundssonar, sem lést 25. janúar 1989, síðast með lögheimili að Bjarkarholti 4, Mosfellsbæ, skuli renna til sóknaraðila. Jafnframt krefst hann málskostnaðar samkvæmt texta LMFÍ úr hendi varnaraðila.

Varnaraðili, Pétur Ingólfsson, krefst þess aðallega, að hrundið verði kröfum sóknaraðila, til vara, að hrundið verði kröfum sóknaraðila, að því er tekur til þess arfshluta, er arfláta var heimilt að ráðstafa með erfðaskrá.

Í báðum tilvikum er krafist málskostnaðar úr hendi sóknaraðila.

##### II.

Með bréfi, dagsettu 3. janúar 1985, krafðist Grétar Haraldsson hrl. þess f. h. Lárusar G. Lúðvíkssonar, að skiptaréttur Reykjavíkur tæki bú Péturs Ingólfssonar til gjaldþrotaskipta. Vísaði hann til b-liðar 13. gr. 1. nr. 6/1978, en þrotamaður hafði flust til Danmerkur í desember 1984, en áður selt nákomnum ættingjum tilteknar eignir sínar og greitt tilteknar skuldir við sömu aðila og skuldir, sem þeir voru í ábyrgð fyrir.

Með úrskurði, upp kveðnum 4. febrúar 1985, hafnaði skiptaréttur Reykjavíkur því, að bú varnaraðila yrði tekið þar til galdþrotaskipta, taldi fram lögð gögn sýna, að varnaraðili ætti lögheimili á Seltjarnarnesi, og heyrði málið því ekki undir lögsögn skiptaréttar Reykjavíkur.

Með bréfi, dags. 12. febrúar 1985, er barst skiptaráðanda í Reykjavík sama dag, krafðist sami aðili enn gjaldþrotaskipta á búi Péturs og studdi nýjum gögnum, að varnaraðili ætti lögheimili í Reykjavík. Með úrskurði skiptaréttar Reykjavíkur, upp kveðnum 7. mars 1985, var bú varnaraðila tekið til gjaldþrotaskipta. Frestdagur er þannig 3. janúar 1985, sbr. 4. tl. 1. gr. 1. nr. 6/1978.

Hinn 12. mars 1985 kom faðir þrotamanns, Ingólfur Guðmundsson, fyrir notarius publicus í Kjósarsýslu, sem staðfesti með venjulegum formála fyrir notarialstaðfestingu erfðaskrár og gætti allra formaskilyrða þar að lútandi, svofellda yfirlýsingu, sem ber yfirskriftina „Ákvörðun viðkomandi arfi“: „Ég undirritaður, Ingólfur Guðmundsson (nafnr: 4723-3100) húsa-smíðameistari, Bjarkarholti 4, Mosfellssveit, tek hér með svofelldar ákvarðanir í sambandi við ráðstöfun eigna minna eftir minn dag:

Allar mínar eignir, hverju nafni sem nefnast, skulu verða undanþegnar hvers konar aðför (svo sem lögtaki, fjárnámi og hliðstæðum gerðum) og gjaldþrotaskiptum á búum erfingja minna, hvort sem erfingjar mínir verða synir mínir, niðjar þeirra eða aðrir, sbr. t. d. 29. gr. laga nr. 19 frá 1887 um aðför og niðurlag 27. gr. laga nr. 6 frá 1978 um gjaldþrotaskipti.

Enn fremur skal allur arfur eftir mig, hverju nafni sem nefnist, verða séreign erfingja minna í hjúskap þeirra.

Lögerfingjar mínir í dag eru 4 synir mínir:

Pétur Ingólfsson (nafnr: 7097-4444), nú búsettur í Danmörku,  
Ívar Örn Ingólfsson (nafnr: 4838-3645), Miklubraut 66, Reykjavík,  
Aðalsteinn Ingólfsson (nafnr: 0066-9199), Barrholti 21, Mosfellssveit,  
Hjörtur Ingólfsson (nafnr: 4226-8143), Bugðutanga 2, Mosfellssveit.

Ákvörðun þessi skal innfærð í notarialbókina.

P.t. Hafnarfirði, 12. mars 1985.

Ingólfur Guðmundsson.“

### III.

Árið 1986 höfðaði þrotabúi Péturs Ingólfssonar sjö fébóta- og riftunarmál gegn tilteknum ættingjum þrotamanns. Féllu dómar í málum þessum í desember 1988. Þessum málum öllum nema einu hefur verið áfrýjað til Hæstaréttar, og er dóma ekki að vænta þar fyrir en á næsta ári. Er því ljóst, að skiptum í þrotabúi Péturs Ingólfssonar lýkur ekki fyrir en í fyrsta lagi árið 1991.

Hinn 25. janúar 1989 andaðist faðir þrotamanns, Ingólfur Guðmunds-

son. Hafði hann ekki ráðstafað eignum sínum með erfðaskrá með öðrum hætti en þeim, sem að framan er rakinn. Hann átti fjóra skylduerfingja, bræðurna Aðalstein, Hjört, Ívar og Pétur Ingólfssyni. Eignir dánarbús Ingólfs eiga því að skiptast í fjóra jafna hluti. Uppskrift á dánarbúinu fór fram 11. júlí 1989 og 14. nóvember 1989. Samkvæmt framtali erfingja, virðingu votta á innbúi o. fl. var hrein eign dánarbúsins talin nema 43.919.882 kr. Hin umdeilda fjárhæð í máli þessu er því um eða yfir 11 milljónir, og er þá verðmæti fasteignar, 10.370 þús. kr., miðað við fasteignamat og eignarhluti í Bústað sf., 22.307.794 kr., miðaður við bókhaldsgögn félagsins.

#### IV.

Við uppskriftargerð í dánarbúi Ingólfs 11. júlí 1989 lagði lögmaður Péturs Ingólfssonar fram framangreinda yfirlýsingu, dags. 12. mars 1985, þar sem kveðið er á um, að allar eignir Ingólfs Guðmundssonar skuli vera „undanþegnar hvers konar aðför ..... og gjaldþrotaskiptum á búum erfingja“ hans. Telur varnaraðili, að hann eigi arfstilkall í dánarbú Ingólfs á grundvelli ákvörðunar þessarar. Sóknaraðili telur yfirlýsingu þessa hins vegar þýðingarlaus í þessu tilliti og að arfur Péturs, en bú hans er, sem fyrr greinir, til gjaldþrotaskiptameðferðar, skuli renna til þrotabúsins, sbr. 1. tl. 27. gr. 1. nr. 6/1978. Var ákveðið í réttarhaldi 14. nóvember 1989, að rekið skyldi sérstakt skiptaréttarmál um ágreining þennan og að þrotabúið skyldi vera sóknaraðili málsins.

Sóknaraðili reisir þannig kröfur sínar í máli þessu á 1. tl. 27. gr. laga nr. 6/1978, þar sem kveðið sé svo á, að arfur, sem þrotamanni tæmist, meðan á skiptum stendur, skuli renna til þrotabús. Ákvæði þetta eigi sér langa sögu í íslenskum lögum, og sé hugsunin sú, að óeðlilegt sé og ótækt, að þrotamaður geti eignast fjármuni, jafnvel mikla fjármuni, eins og um sé að ræða í þessu máli, og ráðstafað þeim að vild, en þó án þess að þurfa að greiða skuldir sínar.

Sóknaraðili telur, að ákvæði seinni málslíðar 1. tl. 27. gr. um, að framangreint gildi ekki, ef lögmaðtar ákvarðanir arfleiðanda eða gefanda séu því til fyrirstöðu, breyti engu um rétt þrotabúsins til erfðahluta varnaraðila úr dánarbúi Ingólfs Guðmundssonar, þar sem ákvörðun Ingólfs heitins frá 12. mars 1985 verði aldrei talin lögmaðt ákvörðun. Þar hafi ekki verið gætt réttra aðferða og formskilyrða við gerð yfirlýsingarinnar, sbr. 50.-52. gr. laga nr. 8/1962, um kvaðaaarf. Auk þess sé hún gerð, eftir að bú Péturs var tekið til gjaldþrotaskipta. Eina leiðin fyrir arfleiðanda að íslenskum lögum til að undanþiggja arf aðför skuldheimtumanna væntanlegs erfingja sé að kvaðabinda arfinn samkvæmt þessum ákvæðum erfðalaga. Ýmis skilyrði séu sett fyrir kvaðabindingu arfs samkvæmt ákvæðum þessum. Það

sé dómsmálaráðuneytið, sem meti, hvort skilyrði þessi séu fyrir hendi. Auk þess sé það fortakslaust gildisskilyrði fyrir slíkum ákvæðum í erfðaskrá, að dómsmálaráðuneytið hafi samþykkt ákvæðin. Ekki hafi verið leitað til ráðuneytisins um staðfestingu á umræddri ákvörðun. Því sé alveg ljóst, að hún breyti í engu um rétt sóknaraðila til erfðahluta varnaraðila úr dánarbúi Ingólfs Guðmundssonar samkvæmt 1. tl. 27. gr. laga nr. 6/1978. Beri því við skipti á dánarbúi Ingólfs Guðmundssonar að líta algerlega fram hjá yfirlýsingunni frá 12. mars 1985 og viðurkenna rétt þrotabúsins til erfðahluta varnaraðila úr dánarbúi Ingólfs Guðmundssonar og réttarstöðu þess sem erfingja við skipti á dánarbúi þessu.

Sóknaraðili vekur sérstaka athygli á, að umrædd yfirlýsing er dagsett og notariálstaðfest 12. mars 1985, fimm dögum eftir, að bú varnaraðila var tekið til gjaldþrotaskipta og rúmum tveimur mánuðum eftir frestdag, sbr. 4. tl. 1. gr. gjaldþrotalaga. Tilgangurinn með umræddri yfirlýsingu virðist því hafa verið sá einn að varna þess, að skuldheimtumenn varnaraðila gætu leitað fullnustu í þessum fjármunum. Slík ráðstöfun fái ekki staðist að íslenskum lögum. Sé næsta víst, að dómsmálaráðuneytið hefði ekki veitt samþykki sitt fyrir því að kvaðabinda arf við slíkar aðstæður, þ. e. í því skyni einu að koma í veg fyrir, að skuldheimtumenn erfingja gætu leitað fullnustu í arfi.

## V.

Af hálfu varnaraðila, Péturs Ingólfssonar, er framangreindri röksemdafærslu sóknaraðila þrotabúsins andmælt og sérstaklega bent á niðurlagsákvæði 1. töluliðar 27. gr. gjaldþrotalaga, þar sem segir, að upphafsákvæði töluliðarins (um, að arfur, er þrotamanni tæmist, meðan á skiptum stendur, renni til búsins) gildi ekki, ef lögmæltar ákvarðanir arfleifanda séu því til fyrirstöðu. Hér standi einmitt svo á. Ákvörðun Ingólfs Guðmundssonar, föður varnaraðila, er hann gekk frá 12. mars 1985 í sambandi við ráðstöfun eigna sinna, hafi verið fullkomlega heimil og gild, gerð í erfðaskrárformi, staðfest af notario publico og innfærð í notariálbók.

Þar sé skýrt tekið fram, að allar eignir arfláta, hverju nafni sem nefnist, skuli vera undanþegnar hvers konar aðför og gjaldþrotaskiptum í búum erfingja hans. Sé í þessu sambandi m. a. vísað til 29. gr. laga nr. 19 frá árinu 1887 um aðför og niðurlags 27. greinar laga nr. 6 frá árinu 1978 um gjaldþrot.

Sóknaraðili telji, að framangreind ákvörðun verði aldrei talin lögmæt ákvörðun, þar eð ekki hafi verið gætt réttra aðferða og formskilyrða við gerð yfirlýsingarinnar, auk þess sem hún hafi verið gerð, eftir að bú varnaraðila var tekið til gjaldþrotaskipta.

Þessum mótbárum andmælir varnaraðili eindregið, enda eigi þær ekki við nein rök að styðjast.

Þegar litið sé til ákvæða 50.-52. greinar laganna nr. 8 frá árinu 1962, virðist augljóst, að þar sem talað er um samþykki dómsmálaráðuneytisins, séu umfram allt höfð í huga þau ákvæði, sem beinast að arftaka sjálfum, enda sé í beinu framhaldi ákvæði þess efnis, að ráðuneytinu sé heimilt að fella niður kvaðir, þegar arftaki hafi náð vissu aldursskeiði og ákveðnum skilyrðum sé eigi lengur til að dreifa.

Rétt sé að geta þess, að ráðuneytið muni um langt árabíl ekki hafa talið neina þörf á því að fjalla um slíkar kvaðir og ekki sinnt beiðnum um ákvarðanatöku í þessum efnum.

Til frekari áréttingar tekur varnaraðili fram, að vilji arfláta komi mjög skýrt fram í nefndri ákvörðun hans. Jafnvel þótt einhver annmarki yrði talinn á formi, sem þó er eindregið andmælt, væri í hæsta máta óeðlilegt, að skuldheimtumenn arftaka gætu komið í veg fyrir, að hin skýlausa viljayfirlýsing arfláta næði fram að ganga vegna einhvers ómerkilegs formgalla. Bendir varnaraðili á 1. tl. 27. gr. gjaldþrotalaga, þar sem segir, að þrotabúið geti ekki vefengt ákvæði í erfðaskrá um brottfall, skerðingu eða kvaðir á arfi þrotamanns.

Hugleiðingum sóknaraðila um tilgang arfleiðslugerningsins mótmælir varnaraðili eindregið. Hann telur augljóst, að fyrir arfláta hafi vakað það eitt að halda eignum sínum innan ættar sinnar, enda hafi hann einnig ákveðið, að arfurinn skyldi vera séreign allra erfingjanna í hjúskap þeirra.

Þá bendir sóknaraðili á yfirlýsingu Árna Stefánssonar hæstaréttarlögmanns, sem síðar verði að vikið, en hún ásamt framburði varnaraðila fyrir dómi sýni, að varnaraðila hafi verið með öllu ókunnugt um tilvist gerningsins, hvað þá heldur efni hans, fyrr en eftir andlát arfláta.

Að því er tekur til síðara atriðis í mótmælum sóknaraðila gegn ákvörðun arfláta, telur varnaraðili, að það skipti engu, hvenær arfláti gekk frá ákvörðun sinni, hvort það var fyrir eða eftir töku bús varnaraðila til gjaldþrotaskipta. Ekkert bendi til þess, að arfláta hafi þá verið kunnugt um þetta atriði, og megi minna á ákvæði 23. greinar gjaldþrotalaga í því sambandi. Að öllu þessu athuguðu telur varnaraðili, að hvorug mótbára sóknaraðila fái gagnað gildi ákvörðunar arfláta.

Þá bendir varnaraðili á, að fjármál þeirra feðga, arfláta og varnaraðila, hafi verið algerlega aðskilin. Þeir hafi verið í erfðasambandi samkvæmt ákvæðum erfðalaga, en á arfláta hafi engin skylda hvílt til þess að láta eftir sig eignir. Arfláti hafi því getað farið með eigur sínar eins og honum sýndist, algerlega án tillits til þess, hvort erfingjar hans voru skuldugir eða ekki. Gildi þetta alveg ótvírætt og sérstaklega um þann hluta eignanna, sem honum var heimilt að ráðstafa með erfðaskrá, sbr. 35. gr. erfðalaga.

Ákvörðun arfláta sé því óumdeilanlega gild, að því er tekur til þess hluta arfsins, og þar eð eigi megi þar koma fram fjárnámi, sbr. 29. grein laga

nr. 19 frá árinu 1887, falli sá arfshluti ekki eingöngu undir ákvæði 1. tölu-  
liðar 27. greinar in fine, heldur einnig undir ákvæði 29. greinar gjaldþrota-  
laga, en þar segi, að eignir þrotamanns, sem ekki má gera fjárnám í, renni  
ekki til þrotabús hans, nema svo sé sérstaklega ákveðið í lögum. Sé því  
til ýtrustu vara sett fram varakrafa, að því er tekur til þessa hluta arfsins.

Geta má þess, að við málflutning var af hálfu varnaraðila vísað alveg  
sérstaklega til svofelldra ummæla í greinargerð með frumvarpi til nágild-  
andi erfðalaga, 28. gr.:

„Samkvæmt 13. gr. laga um gjaldþrotaskipti nr. 25/1929 getur arfleif-  
andi með einhliða ákvörðun komið í veg fyrir, að arfur eftir hann renni  
í gjaldþrotabú erfingja, og myndi þá vitanlega sama gilda, þó að hann hefði  
ákveðið slíkt í samningi við þrotamann, eftir að gjaldþrotaskipti hófust.“

Þar eð 1. tl. 27. gr. laga nr. 6/1978 er efnislega óbreytt ákvæði 13. gr.  
laga nr. 25/1929, telur varnaraðili, að þessi greinargerðarummæli taki  
endanlega af tvímæli um, hver eigi að verða niðurstaða máls þessa.

## VI.

Sem áður er að vikið, er lögð fram í málinu yfirlýsing Árna Stefánssonar  
hæstaréttarlögmanns, dags. 30. mars 1990, svohljóðandi:

„Ég undirritaður get vottað eftirfarandi, eftir að hafa verið að rifja upp  
aðdragandann að því, þegar Ingólfur heitinn Guðmundsson, Bjarkarholti  
4, Mosfellsbæ, bað mig um að semja fyrir sig skjalið „Ákvörðun við-  
komandi arfi“, sem dagsett er 12. mars 1985.

Það mun hafa verið snemma í febrúarmánuði 1985, sem Ingólfur hafði  
fyrst orð á því við mig, að hann væri að hugleiða að ganga þannig frá  
arfi eftir sig, að hann yrði séreign sona hans í hjúskap þeirra og að skuld-  
heimtumenn sona hans gætu ekki gengið í hann eftir hans dag. Einnig mun  
hann hafa rætt þetta við mig í símtölum, einu eða fleirum, án þess þó að  
fela mér neina framkvæmd í þessu efni. Ég man t. d. eftir því, að meðan  
á þessum viðræðum stóð, sendi ég honum, eftir samkomulagi okkar, þær  
lagagreinar, sem hér skipta máli, vélritaðar á blað.

Það mun svo hafa verið 2-4 dögum fyrir 12. mars 1985, sem Ingólfur  
hafði samband við mig og óskaði eftir, að ég semdi yfirlýsinguna, sem dag-  
sett er 12. mars 1985.

Ég vil taka fram, að fjármál Péturs Ingólfssonar bar ekki á góma í þess-  
um samtölum okkar Ingólfs fremur en endranær fram til þess tíma. Á þess-  
um tíma var mér ekkert kunnugt um fjármál Péturs eða gjaldþrot hans.  
Ég fylgdist yfirleitt ekkert með honum, enda var hann ekki viðskiptamaður  
minn. Ekki gat Ingólfur þess, að hann óskaði eftir því, að ég hraðaði því  
að semja þessa yfirlýsingu um „Ákvörðun viðkomandi arfi“ eftir hann.

Ingólfur Guðmundsson var viðskiptamaður minn í full 30 ár. Á þeim

tíma töluðum við saman um margt fleira en viðskipti. Mér er með öllu óskiljanlegt, að Ingólfur Guðmundsson hefði ekki sagt mér frá því í febrúar/mars 1985, hefði hann þá vitað um gjaldþrot Péturs Ingólfssonar eða haft sterkan grun um, að það væri á næsta leiti.“

## VII.

Varnaraðili, Pétur Ingólfsson, gaf aðilaskýrslu fyrir dómi við aðalflutning málsins 29. f. m. Hann kvaðst ekki hafa fengið vitneskju um umræddan gerning frá 12. mars 1985 fyrr en eftir andlát föður síns. Spurður af lögmanni sínum, kvað hann tvo bræður sína hafa verið búna að slíta hjúskap með skilnaði og hjónaband þess þriðja hafi staðið á brauðfótum. Telur lögmaðurinn, að þarna sé að finna skýringuna á tilurð gerningsins.

Varnaraðili, Pétur, kvaðst hafa flust til Danmerkur í desember 1984 og ekki hafa komið aftur hingað til lands fyrr en 1985 og því verið erlendis á þeim tíma, þegar gjaldþrotaskiptabeiðnin kom fram, gjaldþrotaúrskurður gekk og arfleiðslugerningurinn var gerður. Hann kvaðst á þessu tímabili hafa talað við föður sinn í síma, en fjármál sín hefði ekki borið á góma. Hann kvaðst ekki hafa ástæðu til að ætla, að faðir sinn hefði vitað um gjaldþrotabeiðnina eða gjaldþrotið, þvert á móti hið gagnstæða. Aðspurður kvað hann föður sinn ekkert hafa unnið í sínum fjármálum, kvaðst ekki hafa leitað til hans um þau efni. Hann hefði ekkert að því komið að reyna að afstýra gjaldþrotinu.

### *Álit réttarins.*

Þau ákvæði 2. tl. 27. gr. gjaldþrotalaga nr. 6/1978, að þrotabú geti „ekki vefengt ákvæði erfðaskrár um brottfall, skerðingu eða kvaðir á arfi þrotamanns“, er því ekki til fyrirstöðu, að kröfur sóknaraðila í máli þessu verði teknar til efnislegrar úrlausnar. Hinn umdeildi arfleiðslugerningur beinist ekki að því að skerða eða kvaðabinda arfinn gagnvart þrotamanni, heldur gagnvart þriðja manni, þ. e. maka og/eða skuldheimtumönnum. Þegar af þeirri ástæðu tálmar ákvæðið ekki málsókn þessari.

Samningurinn frá 12. mars 1985 var sem slíkur fullkomlega lögmætur arfleiðslugerningur, bæði að formi og efni. Eigi verður á það fallist með sóknaraðila, að staðfesting dómsmálaráðuneytis hafi verið gildisskilyrði gerningsins.

Það er forsenda fyrir því, að arfur verði bundinn kvöðum þeim, er um ræðir í 1. mgr. 50. gr. erfðalaga, að sérstök hætta sé á, að erfingi muni fara ráðleysislega með arfinn. Verður arfleifandi að meta þetta atriði í fyrstu, en það á undir yfirmat dómsmálaráðuneytisins. Það eru þannig ein-kenni kvaða þeirra skv. 1. mgr. 50. gr. erfðalaga, er dómsmálaráðuneyti þarf að staðfesta, að þær beinast að því að skerða ráðstöfunarrétt erfingja.



Í hinum umdeilda arfleiðslugerningi er ekki að finna fyrirmæli um þess háttar kvaðir. Kvaðir þær, er þar greinir, beinast að því að skerða rétt þriðja manns, hjúskaparrétt eða búshlutarétt maka og aðfararrétt skuldheimtumanna í arfinum. Slikar kvaðir eru ekki háðar samþykki dómsmálaráðuneytis skv. 1. mgr. 50. gr.

Þá er að athuga, hvort það ráði úrslitum í máli þessu, að hinn umdeildi gerningur var gerður, eftir að bú erfingjans hafði verið tekið til gjaldþrotaskipta og löngu eftir frestdag. Skemmst er frá því að segja, að dómariinn hefur ekki fundið lagastoð fyrir þeirri niðurstöðu. Vitneskja arfleifanda um gjaldþrotið og undanskotstilgangur skiptir þar af leiðandi ekki máli, auk þess sem vond trú arfleifanda er hér tæpast fullsönnuð með þeim gögnum, sem fram hafa verið færð í máli þessu, en önnur gögn, þ. á m. dómsgerðir í málunum sjö, er dómaraðnum óheimilt að skoða og byggja á umfram þau skjöl úr þeim, sem fram eru lögð.

Samkvæmt framansögðu verður að sýkna varnaraðila af öllum kröfum sóknaraðila.

Málskostnaður fellur niður.

Már Pétursson sýslumaður kvað upp úrskurð þennan.

#### Á l y k t a r o r ð:

Varnaraðili, Pétur Ingólfsson, á að vera sýkn af kröfum sóknaraðila, þrotabús Péturs Ingólfssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

---